

zer, ZRPb XLIII, 187). És possible que també es derivi d'aquí el gascò *comenger* «cedado subst · argon, piège pour les oiseaux» (Dupleich, *Patots de StGaudens*) ja que en tals parany tenen paper principal els llibants i cordetes que traven el moixó.

Sedeny en català començaria també essent adjectiu, com encara a Cerdanya *sedeny* «fort, resistent, vigorós: un home *sedeny*» (BDC II, 56). Hi ha certament sufix d'adjectiu (però no un arbitrari -INEUS com diu AlcM), el mateix de *ferreny*, i del cast. -año, que va amb l'IGNO- d'alguns adjectius llatins i d'incomptables de gèllics (cèltics o pre-cèltics), certament ieur. -GENO- (a la manera grega, però amb vocalisme de grau zero).

En el DCEC/DECH (SEDA, nota 2), ja vaig dedicar extensa atenció a la variant amb -r-, en lloc de la -d-, amb què això es presenta, en molts llocs. I vaig indicar que s'hauria d'explicar per encreuament amb un derivat d'algun mot amb -r-, potser *cera*, insinuava jo, segurament guiant-me massa per definicions (qui sap si gaire «innocents») de l'AcadEsp. (i glossaris dial. obedients a la seva autoritat). El que ara crec és que és un *cereny* derivat de *cer* 'acer', tal com *ferreny* és derivat de *ferro*: això sí que convenç semànticament. I en efecte, almenys en aragonès aquestes formes es pronuncien amb θ, d'acord amb *acer*: *cereño* «fuerte, duro, resistente (personas, animales)» a Binéfar i altres parts d'Aragó (Coll Altabàs, i ja comuna a Borao) De la Vall de Broto, En Satué en pronuncia *theréyo* (1969) i ell mateix ens comunica aquestes frases: un ancià que encara segueix treballant: «L'abuelo 'o serador está bien *cereño* aún»; un animal àgil i *brioso*: «aquel caballo se puso *cereño* y bien majo que estaba»; un nen que fa els primers passos «míralo qué *cereño* va», «el chico, bien *cereño*, contestó a todas las preguntas».

El mateix Barahona de Soto, cinegeta andal. (1630) que el DHistAcad. volia enjoncar a la seva interpretació 'de color de cera', llegit amb ple context, es veu que no diu això, sinó que es tracta de les orelles d'una raça forta de gossos collers: «hállanse estas partes en perros bermejos, o *cereños* de largas orejas y cola roscada y el rostro crescido --- porque entonces suelen correr con tanta destreza, que casi no se manean, y con esto cierran mejor el conejo, porque le siguen con más certez en el viento» (*Diál Montería*, 477) [cf. cast. *perro ventero* «el que ventea o descubre por el olfato», gall. *ventar*, al. *windhund* etc., DECH v, 807a33ss.] que hem de posar en relació amb «hírce, son orejas pelosas y *sedeñas*» d'Alonso de Palencia, 194d. En definitiva també aquí es tracta d'un animal vigorós i ple d'alacritat; i AlcVenceslada confirma en l'andalús actual «*sedeño* o *sereño*: perro de pelo largo y fino», però essent andalús no fem cas de la s-

En català ja citava «*sereny*, vigorós, sòlid, ferm» a Sopena, *serenyo* a Benasc (Ferraz, 97, s. v. *corada*, p. 42) Però té extensió general per totes les comarques del Segre i de les Nogueres: a la Vall d'Ager «*sereny*: cosa sana y vigorosa, com a plenitudo de vida: *un home sereny*. sa y robust, *tenir lo cap sereny*» [diríem 'cap ferm'] (Porcioles, *Folklor Ager*, p. 38); *seréy* 'ro-

bust' em diuen d'un home de Cabó (1957); s'aplica especialment als fruits sencers no macats; i a molts pobles des de la Pobra de Segur, per les riberes de Sort i del Flamicell, en el furor de la recerca tardor del bolets, el 1964, vaig sentir com a antònims «bolets cucats i *seréys*»; «amb tota la minestra que havia de fer allargar durant nou dies, la mestressa fins li havia portat unes pomes *serenyas* i primerenques», Jlluís Pall. (*Els Pastors i les Estrelles*, p. 57); i ja, baix en el Segrià, encara ens ho confirma JBXuriguera: «*sereny* adj., qualitat del fruit, lluent, gras, sense cap macadura; també, d'una persona plena de salut i forta» (1970)

Ara bé els dos parònims *sedeny* i *cereny* es compenetraren totalment. La forma amb -d- arribà a cobrir la idea de robustesa (AlcVenceslada), i la forma amb -r- s'estengué al cordó: *sereña* a Santander és el «sedal ---», el mateix que a Colunga anomenen *sedeña* segons *Sotileza* de Pereda, i és un «cordel fino de seda» per a l'andalús AlcVenceslada, i a la nostra Vall d'Àneu usen «*sereny* [en] curas en los animales para limpiar un abceso» (C. Pol., p. 26).⁵

¹ «--- la reyna Lianors / --- / estrecha venc en un mantelh / d'un drap de *seda* bon e belh, / que hom apela *sislátlo*. / vermelhs, ab lista d'argén fo», *Castiagló*, v. 20 —² El mateix *seda* s'usà com a nom femení del sedàs en ll d'oc: «1 creuble e dos *sedas*, una parva et alia magna» en un inv. de J. de Tourmay, de 1429 (PSW VII, 507). I el ll. SAETA passà amb sentit de 'sedàs', al b. gr. *σῆρα*.—³ Timbre que ja consta en el S. XIV per la grafia *sâde* amb què el representa el mall. Rexac en la *Questa*, 60 —

⁴ «White, bright, clear, pure» Cappeller, «white pale, bright, light» Monier-Williams, 1214b; id. Mayrhofer, *Kurzgef Etym Wb. d Altind* I, 13. Molt productiu en compostos i derivats de totes menes: *sitâmçu* 'la dels raigs blancs' és el nom de la lluna, en el líric màxim de la llengua, Bhartrhari; *sita-cmaçru* 'barba blanc', *sitotara* «black, dark, blue (lit. opposite of white)», *sitâsita* «white and black» (< *sita-utara*, *sita-asita*), *sitamanas* «pure-hearted», *sita-mani* «crystal (white stone)». —⁵ Un parell de menuderies esparses, a acollir amb desconfiança, precisament pel caràcter escadusser. A Vila-real (Pna. Cast.), on ja en parla la GGRV, em defineixen *seréys* com «assegadorets de la servitud de les finques»: a la partida de Carinyena hi ha el *Primer S*, *Segon S* i *Tercer Sereny*; a la partida Solas, el 1.º, 2.º, 3.º i 4.º *Sereny* (1961). Vindria potser d'un dual àrab de *sira* (de l'arrel *srj*), 'caminar' que podria ser *siraqn* si hi hagués un masculí *sir*: però aquesta arrel a penes hi és en vulgar (només *sira* 'passeig' en el vocab d'Hélot, veg el *Suppl* de Dozy); o estaria per *sedeny* en un sentit paral·lel al de *seda* 'línia de carena' estudiat a dalt?, zels tipus *sender* i *viarany* encreuats en mossàrab **sendey*, catalanitzat **seneny* i dissim ? Massa rebuscat. Cf. *Seg(ue)reny*, despoblada vora el Xúquer, prop d'Algemei, documentat en el Nomenclàtor de SSivera. També és terme topogràfic un *sedeny* que el DAG localitza en el Va-